

УДК 338.23

Трещов Мирослав

ORCID iD 0000-0001-9599-4332

e-mail: m_treschov@i.ua

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РЕКОНСТРУКЦІЇ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

[https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2\(14\)-19-40](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2023-2(14)-19-40)

Анотація. Статтю присвячено обґрунтуванню шляхів повоєнного відновлення й реконструкції України та визначенню джерел фінансового забезпечення цих процесів. Результати аналізу показників соціально-економічного становища держави за підсумками 2022 р. засвідчили критичну необхідність в посиленні фінансової підтримки з боку країн-партнерів та міжнародних фінансових установ. Потреба у фінансуванні відновлення за національними запитами становить понад 750 млрд дол. США в рамках 15 стратегічних напрямів Плану відновлення України. Водночас виявлено, що у розробленому Плані здебільшого передбачено вливання міжнародної допомоги, а не участь приватного сектору. Приватні інвестиції становитимуть близько третини фінансування, що потребує перегляду підходів щодо збільшення цієї частки. На цьому наголошують і міжнародні експерти, адже процес інвестування в реконструкцію та відновлення України триватиме щонайменше 10 років і поєднуватиме потреби як у державних, так і у приватних коштах. Відповідно проаналізовано стан міжнародної фінансової підтримки України з початку повномасштабного вторгнення РФ. Також виокремлено приклади успішного світового досвіду використання міжнародної фінансової допомоги, як-от під час реформування країн Центральної і Східної Європи після розпаду Варшавського блоку, зокрема так званої шокової терапії. Або приклади отримання репарацій, які можуть надходити у формі частки доходу РФ від експорту нафти та природного газу, як це встановлено відповідно до міжнародних угод після вторгнення Іраку в Кувейт та звільнення останнього силами міжнародної коаліції на виконання резолюції Ради безпеки ООН. Обґрунтовано, що обмеження щодо надання та використання пулу інвестиційних можливостей від країн-учасниць міжнародної коаліції, які надають військову допомогу Україні, в окремих секторах та ситуаціях потрібно доповнити значними обсягами приватного фінансування. Серед заходів, які сприятимуть нарощуванню фінансового ресурсу для реконструкції України в повоєнний період, виокремлено й такі, як забезпечення прозорості ринку землі та ефективна система управління використанням та охороною земель з широким допуском на ринок іноземних інвесторів; зміцнення механізмів державно-приватного партнерства для

забезпечення гарантій розширення участі приватного капіталу у відновленні промислової та енергетичної сфер.

Ключові слова: державне управління, воєнний стан, повоєнний період, реконструкція України, публічні фінанси, міжнародні фінансові організації, міжнародна технічна допомога.

Постановка проблеми. Враховуючи євроінтеграційні та євроатлантичні тренди трансформаційна відбудова України як під час, так і після російсько-української війни, зважаючи на потужну коаліцію країн-донорів, має стати найбільшою відбудовою в новітній історії на кшталт відбудови Західної Європи після Другої світової війни, Східної Європи після холодної війни та Західних Балкан після серії воєн колишньої Югославії.

Успішне реформування та відбудова України потребує мобілізації безпрецедентних обсягів зовнішніх і внутрішніх фінансових ресурсів, напрацювання скоординованого спільного бачення майбутнього України як в Європі зокрема, так і у світі загалом, ефективної координації міжнародних інтересів та широкої підтримки цих процесів українським суспільством і США, країнами ЄС та іншими міжнародними донорами.

Під час реалізації останніх спільних міжнародних проєктів з надання допомоги у постконфліктній, катастрофічній та постперехідній реконструкції, як-то в Іраку, Афганістані, Боснії, Косово, Хорватії та Македонії, міжнародне співтовариство експериментувало з різними стратегіями для мобілізації та спрямування допомоги постраждалим регіонам, боротьбі з корупцією та координації роботи з реконструкції для досягнення оптимальних результатів. Отже, стратегії, принципи та механізми координації зусиль з відновлення України, зважаючи на унікальність умов, в яких вона буде здійснюватися, та усталені наративи українського суспільства, мають бути розроблені з урахуванням напрацьованого міжнародного досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблеми фінансового забезпечення соціально-економічних потреб України з початком повномасштабного вторгнення РФ все частіше звертаються вітчизняні науковці у своїх дослідженнях, розглядаючи різні його аспекти. Водночас більшість сходяться

на думці щодо превалювання ваги міжнародної фінансової підтримки як нині – під час війни, так і в перспективі – повоєнний період. Проведений В. Грицун аналіз програм підтримки України з боку ЄС та інших донорів засвідчив, що на сьогодні в країні діє підтримка за найрізноманітнішими напрямками. Однак авторка формулює не зовсім втішний висновок про відсутність ретельного аналізу потреби у конкретних програмах фінансування, оцінки результативності впровадження оцінок потреб у зовнішньому фінансуванні в пріоритетних сферах [1, с. 311]. До такої думки схиляються Р. Данів та О. Родіна, наголошуючи на необхідності розроблення проєктів міжнародних фінансових операцій із конкретно визначеним, максимально ефективним спрямуванням коштів, а отримавши ці кошти, жорстко контролювати їх використання. Це підвищить рівень співпраці України з міжнародними валютно-фінансовими організаціями та її віддачу для національної економіки [2, с. 184]. Л. Курносенко підтверджує вимогу дотримання чіткого визначення інвестиційних цілей щодо виділення коштів міжнародними фінансовими організаціями, що досягається через узгодження пріоритетів їхньої діяльності та стратегічних напрямів розвитку держави. Разом із тим він ставить під сумнів ефективність бюрократичних процедур надання міжнародної фінансової підтримки в умовах війни, які за часів мирного стану є перевагою функціонування міжнародних фінансових організацій. Під час активних військових дій і негайної потреби країни у фінансових ресурсах для стабілізації соціально-економічного становища часто такі правила виявляються негнучкими і громіздкими [3, с. 269–270]. Разом із тим О. Герасименко та О. Боднар доводять, що заінтересованість із боку інвесторів інфраструктурними проєктами із кожним роком зростає, а їх фінансування потребує нових джерел, зокрема збільшення приватних інвестицій у галузь. З огляду на це Україні важливо враховувати та використовувати успішний світовий досвід для фінансування власних інфраструктурних проєктів [4]. Перейняти попередній досвід, скориставшись успішними кейсами інших країн (Німеччина, Японія, Грузія, Південна Корея та інші), які на

певному етапі свого існування стикаються із повоєнною відбудовою економіки, пропонують Ю. Єжелій, Ю. Орел та О. Писарчук. Серед перспектив відновлення держави дослідники визначають можливості сучасних цифрових технологій, динаміку військових дій на фронті, чинні інститути, ефективне залучення міжнародних партнерів, регулятивне й законодавче впорядкування, економічну систему сучасного типу [5, с. 453–457]. На думку інших науковців, активно до повоєнного відновлення України можуть долучитися і європейські та американські донорські й грантові організації, які планують поступово збільшувати суми асигнувань, розставляючи нові акценти в напрямках і способах спрямовування коштів. Зокрема, як зазначають В. Борщевський, В. Засадко і Є. Матвеев у Міжнародному Валютному Фонді, наприклад, вказують, що через війну Україна може зробити унікальний стрибок, у тому числі і в напрямі європейської інтеграції. Для цього пропонується йти шляхом створення нового, а не відтворення старого: наприклад, замість відбудови двох зруйнованих аеропортів можна з'єднати регіони сучасною швидкісною залізницею, яка пов'яже великі міста з одним-двома аеропортами. Зворотним боком радикальних змін є суттєве обмеження соціальних видатків та мінімізація бюджетного сектору економіки України [6, с. 55]. Про можливість залучення міжнародних донорів у повоєнний період певною мірою свідчить їх широка участь у проєктах міжнародної технічної допомоги України у період до повномасштабного вторгнення РФ. За результатами аналізу Д. Карлюки та І. Сисоєнко, зокрема протягом 2019–2021 рр. фінансову підтримку надавали Уряди Федеративної Республіки Німеччина, Швеції, Японії та Канади, Європейський банк реконструкції та розвитку (далі – ЄБРР), Європейський Союз, Світовий банк, Міністерство фінансів Королівства Нідерланди. Основними напрямками надання міжнародної технічної допомоги були: інституційна спроможність, прозорість бюджету, фіскальні ризики, податкова та митна система; підтримка малого та середнього підприємництва; гендерне орієнтоване бюджетування; реформа банків державного сектору; підтримка здійснення реформ в Україні; підтримка

розвитку інформаційних технологій тощо [6, с. 4]. Комплексно зазначені вище аспекти доцільно розглядають у контексті фінансово-економічної безпеки держави в умовах агресивного зовнішнього середовища (М. Криштанович, В. Варцаба, Л. Курносенко, А. Мунько, О. Чепець [8–9]), у тому числі поглиблюючись до рівня територіальних громад (А. Мунько [10]), адже в умовах війни суттєвий фінансовий тягар ліг на місцеві бюджети усіх рівнів.

Очевидно, що питання глибинного повоєнного відновлення України та відповідно пошуку ресурсів для його забезпечення лише посилює свою актуальність та в умовах критично швидкої зміни вихідних умов потребує перманентних досліджень.

Метою статті є аналіз стану залучення фінансових ресурсів для підтримки України та формування шляхів подальшого забезпечення відновлення та реконструкції держави у повоєнний період.

Методи дослідження. Під час дослідження використано системний підхід для теоретичної ідентифікації відновлення та реконструкції України як складної відкритої системи. Діалектичний метод пізнання та компаративний застосовано під час аналізу для вивчення публічного управління залученими фінансовими ресурсами; інституційний підхід – для уявлення інституційної підтримки повоєнної відбудови України та процесів її фінансового забезпечення. Також застосовані класичні наукові принципи об'єктивності та історизму, дослідницькі методи, що ґрунтуються на них: інструментальний, інституційний, соціологічний, аксіологічний, статистичної обробки, емпіричний, особистого спостереження тощо.

Виклад основного матеріалу. Успішність розроблення та втілення в життя спільних заходів пулу держав-партнерів має базуватися на врахуванні індикаторів спроможності поточного українського суспільства до відбудови, реформування та реконструкції країни, серед яких ми виділяємо такі:

– необхідність гарантій безпеки України з боку країн-представників західних демократій задля забезпечення як здатності самої країни прогресувати, так і для реалізації

проектів трансформаційної відбудови не лише за кошти міжнародних інституцій, а й ініціатив міжнародного бізнесу;

- усвідомлення того, що після закінчення російсько-української війни Україна стикнеться не лише з проблемою післявоєнної трансформаційної реконструкції, а й з викликом самій можливості проведення реформ, які мають надати поштовх у подоланні щонайменше 30-річного відставання в публічному, політичному та економічному розвитку від країн колишніх учасників Варшавського договору та країн Балтії, які вже є членами ЄС;

- існування де-факто між громадянами, політикумом та бізнес-середовищем суспільного договору щодо прийнятності вирішення питань в усіх сферах публічних відносин корупційним шляхом, неспроможність з моменту проголошення незалежності провести ефективні антикорупційні реформи та знизити рівень корупції, що знижує довіру до України як держави у форматі управління масштабною міжнародною трансформаційною відбудовою, що підтверджується корупційними прецедентами в Офісі Президента України, Міністерстві оборони України, Міністерстві розвитку громад, територій та інфраструктури України та низці обласних державних адміністрацій і територіальних громад;

- низька ефективність видатків державного та місцевих бюджетів, яка погіршилася з розгортанням активної фази російсько-української війни на фоні популістської філософії окремих представників українського політикуму, патерналістських настроїв громадян, перманентних корупційних проявів щодо використання бюджетних ресурсів на додачу до неефективної фіскальної системи, масштабування тіньової економіки, зловживання податковими пільгами та, зрештою, слабого контролю за доходами і видатками громадян.

Не менш важливим для планування відбудови та реформування України є визначення механізмів мобілізації фінансових ресурсів для забезпечення цих процесів. Мультиплікативний ефект та синергія реалізації різноформатних проєктів реконструкції можливі за умов

надходження фінансування з різних джерел, включаючи допомогу урядів країн-донорів та міжнародних інституцій (гранти і позики), фінансування приватного сектору (кредитування та інвестиції), репарації та компенсаційні виплати (активи РФ, бізнес-суб'єктів російського походження та громадян, заморожені російські резерви в інших країнах, надходження з бюджету РФ у наступні періоди). Останнє є суспільно визнаною мораллю, відповідає прецедентним нормам міжнародного права і Резолюції Генеральної Асамблеї ООН.

Необхідно враховувати, що концентрування світової спільноти на розробленні проєктів міжнародної допомоги, які зосереджені виключно на довгострокових реформах і реконструкції України в повоєнний період, не в змозі вирішити питання гострої потреби в реалізації таких проєктів вже нині.

За підсумками першого року повномасштабного вторгнення РФ, Україна втратила значну частину ВВП – 25,5%, споживча інфляція становить 26,6% не лише через військові дії, а й унаслідок емісії Національного банку України та державних видатків, рівень бідності населення в 2022 р. виріс із 5,5% до 24,1% (відповідно до межі бідності – 6,85 дол. США на одну особу на день), а державний борг досяг 78,5% від ВВП та виріс на 52,4% в номінальному вираженні. Втрачено близько 2,4 млн робочих місць, що становить 15,5% від рівня довоєнної зайнятості. За кордоном залишається 6,4 млн громадян України, з яких 6 млн осіб знайшли прихисток в Європі, та ще 0,4 млн осіб – поза Європою. Водночас фактичний брак спроможності відремонтувати пошкоджену за наслідками масованих ракетних обстрілів та підриву Каховської ГЕС інфраструктуру та споруди коштом внутрішніх резервів бюджету та бізнес-середовища України означає, що потреба у фінансових ресурсах буде зростати прогресуючими темпами [11–12].

Згідно з детальним Планом відновлення України, який представлено на Міжнародній конференції з питань відновлення України в м. Лугано, окреслено трансформацію країни до 2032 року, стратегічною ціллю реалізації якого визначено входження держави до 25 найкращих країн світу за індексами людського капіталу та економічної складності.

План відновлення України базується на п'яти основних принципах: негайний початок і поступовий розвиток, нарощування справедливого добробуту, інтеграція в ЄС, відбудова кращого, ніж було в національному та регіональному масштабах, стимулювання приватних інвестицій [13].

Визначені стратегічним документом принципи пропонуємо доповнити набором додаткових керівних принципів, які ґрунтуються на міжнародному досвіді відновлення і відбудови та є найбільш актуальними для використання в Україні:

- лідерство та координація на рівні Уряду України;
- підтримка міжнародних партнерів;
- баланс між невідкладними потребами й середньо- та довгостроковими цілями;
- диференціація підходів, які надають пріоритетність наслідкам і потребам та стимулюють децентралізацію;
- стійкість і процес кращої відбудови для забезпечення стабільності у майбутньому;
- довгостроковість рішень щодо повернення біженців та інтеграції переміщених людей, пріоритезація їхніх потреб у житлі, доступі до базових послуг, соціальному захисті;
- безперервності збору даних.

Потреба у фінансуванні відновлення за національними запитами становитиме понад 750 млрд дол. США в рамках 15 стратегічних напрямів. Зокрема, потребу у фінансуванні відновлення та модернізації житла та інфраструктури регіонів оцінено в 150–250 млрд дол. США, розширення та інтеграцію логістики з країнами ЄС – 120–160 млрд дол. США, програму енергетичної незалежності та «зеленого» курсу – 130 млрд дол. США, забезпечення макрофінансової стабільності – 60–80 млрд дол. США, забезпечення конкурентного доступу до капіталу – 75 млрд дол. США, розвиток оборонного сектору – 50 млрд дол. США, сектору реальної економіки – 50 млрд дол. США [14].

Запропонований Україною план значною мірою покладається на міжнародну допомогу, а не на участь приватного сектору. Передбачається, що приватні інвестиції становитимуть близько третини фінансування. Очікувана

структура фінансового сукупного ресурсу відновлення така: 250–300 млрд дол. США – гранти від міжнародних партнерів для фінансування сектору безпеки та оборони, відбудови зруйнованого житла; 200–300 млрд дол. США – кредити для фінансування модернізації інфраструктури та підтримки фінансової системи; 250 млрд дол. США – приватні інвестиції для реалізації інфраструктурних проєктів [14]. Водночас міжнародна двостороння та багатостороння допомога розглядається як більш важлива на ранніх етапах відновлення України, зокрема для фінансування безпосередніх пріоритетів забезпечення військової безпеки та макрофінансової стабільності (наприклад, за допомогою бюджетної підтримки), підтримку бізнесу та зайнятості, відновлення основних об'єктів інфраструктури, зміцнення стійкості енергетичного сектору та логістики, надання підтримки внутрішньо переміщеним особам та іншим постраждалим від війни, а також мінімізацію негативних екологічних наслідків.

Згідно з оцінками експертів Світового банку, Європейської Комісії, ООН та Кабінету Міністрів України розмір прямої шкоди, завданої Україні, сягає понад 135 млрд дол. США. У розрізі галузей економіки найбільше постраждали від війни: житловий сектор (37%), транспорт (26%), енергетика (8%), торгівля та промисловість (8%), сільське господарство (6%). Що ж до територій, то найбільшої шкоди зазнали прифронтові області, зокрема, Донецька, Харківська, Луганська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська, а також території, які були повернуті під час контрнаступальних дій – Київська та Чернігівська області. Сукупний обсяг збитків, спричинений порушенням економічних потоків і функціонування виробничих циклів, а також додаткових витрат, пов'язаних із війною, оцінюється на рівні 290 млрд дол. США. Підкреслюється, що російсько-українська війна мала катастрофічний вплив на добробут населення країни, адже сотні тисяч загинилих, втрата засобів до існування та майна призвели до бідності 7,1 млн осіб та звели нанівець прогрес у розвитку країни, досягнутий протягом останніх 15 років [15]. Вплив війни посилив нерівність у суспільстві, зокрема значного негативного впливу

зазнали жінки, діти та особи з інвалідністю, що призвело до критичного відставання у досягненні цілей сталого розвитку, зокрема тих, що стосуються рівня бідності, охорони здоров'я, освіти, економічного зростання, енергетики, миру та правосуддя.

Потреби України на відновлення та відбудову за рік повномасштабної війни становлять 411 млрд дол. США, включаючи критично важливі кроки на шляху трансформації країни у сучасну, низьковуглецеву державу, стійку до кліматичних впливів і впливів природних лих, відповідно до політик та стандартів ЄС і з огляду на готовність до вступу в ЄС, державу, в якій вирішуються питання вразливості населення і яка забезпечує добробут населення. Зазначений обсяг потреб у 2,6 раза перевищує показник ВВП України за 2022 рік.

Група міжнародних експертів вважає, що процес інвестування в реконструкцію та відновлення України триватиме щонайменше 10 років і поєднуватиме потреби як у державних, так і у приватних коштах [15]. Водночас під час розроблення оціночної потреби у фінансових ресурсах ураховано прогностні показники інфляції, стан ринку, різке зростання цін у регіонах масового будівництва, зростання страхових виплат та перехід у майбутньому до менш енергоємних, більш стійких, інклюзивних і сучасних проєктів.

Обсяг пріоритетних потреб на 2023 р. на відбудову та відновлення оцінено у 14 млрд дол. США. Ці пріоритети зосереджені на першочергових потребах, зокрема на відновленні енергетичної, житлової, критичної та соціальної інфраструктури, базових послуг найбільш вразливим верствам населення, поведженні з вибухонебезпечними предметами і на розвитку приватного сектору. Прямі державні видатки в розмірі майже 9 млрд дол. США повинні стати основою для безпечної, пріоритезованої, досяжної та ефективної відбудови й відновлення [15]. Доповненням до цих коштів стануть інвестиції державних підприємств і підтримка для забезпечення відновлення та пожвавлення приватного сектору, зокрема зі зниженням ризиків інвестицій і торгівлі.

Із перших днів повномасштабного вторгнення

країни-донори почали не лише розглядати довгострокове фінансування відновлення України, а й безпосередньо здійснювали прямі безповоротні фінансові вливання для реалізації пріоритетних поточних потреб, щоб надати можливість країні вистояти в російсько-українській війні. Отже, можемо стверджувати про імплементацію моральних та законодавчих принципів країн-членів так званого антиросійського альянсу, міжнародна, військова, фінансова, гуманітарна та інституційна допомога яких надає можливість Україні продовжувати опір російській агресії. Проте будь-яке фінансування має бути прозорим і відповідати міжнародним правилам. Головним рушієм процесів відбудови, реформування та реконструкції є досягнення транспарентності влади та активізація антикорупційних процесів. Це забезпечить ефективне і результативне використання публічних коштів та запобігання корупційним проявам, які, на жаль, є непоодинокими в сучасній національній практиці. А високий рівень сприйняття корупції в Україні (згідно з Індексом сприйняття корупції) [16] становить загрозу національній безпеці та унеможливорює розвиток діалогу щодо реалізації заходів модернізації суспільних відносин на шляху до євроатлантичної та європейської інтеграції.

Зрозуміло, що за умов агресивного зовнішнього та відповідно несприятливого внутрішнього середовища в Україні, що супроводжується посиленням критичної потреби у великих обсягах фінансових ресурсів, найбільш доступними та ефективними формами фінансування, на нашу думку, тривалий період залишатимуться донорські кошти. Це безповоротні трансфери від міжнародних фінансових установ, насамперед від Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Європейського інвестиційного банку, ЄБРР, та в форматі двосторонньої допомоги за угодами з країнами-донорами, зокрема із США, Німеччиною, Великою Британією та Францією.

Закордонні дослідники підтверджують широку зацікавленість та участь міжнародної спільноти у підтримці та відновленні України. Зокрема, міжнародні структури та уряди інших країн розробили цільові плани, спрямовані на

відновлення України: Європейська Комісія – Rebuild Ukraine Plan, Світовий Банк – Relief, Recovery and Resilient Reconstruction, Центр досліджень економічної політики – A Blueprint for the Reconstruction of Ukraine, The German Marshall Fund of the United States – Designing Ukraine’s Recovery in the Spirit of the Marshall Plan та інші [17]. Водночас зазначається потреба у збільшенні обсягів грантів від донорів, полегшенні боргового тягаря і реформі податкової системи [18]. Водночас критично важливо, щоб Україна після війни мала відповідні національні та місцеві системи для ефективного використання допомоги на відновлення. Це потребуватиме попереднього планування та мобілізації громадянського суспільства, закладів вищої освіти, а також важливих національних та місцевих учасників реконструкції [19]. Що ж до довгострокових фінансових зобов’язань, то їх масштабування є більш вірогідними після завершення війни, коли можна буде зробити точнішу оцінку рівня збитку та пов’язаних із цим витрат на відновлення та реконструкцію. Імовірно, межі між екстреною фінансовою допомогою та довгостроковою підтримкою також будуть розмитими [20, с. 11]. Кошти країн-донорів будуть вирішальними на ранніх етапах реконструкції, коли пріоритетом буде якнайшвидше відновлення соціальної інфраструктури, а залучення приватного капіталу дасть змогу зменшити ризик – «пастка зовнішньої допомоги», у якій Україна залишатиметься тривалий період, у тому числі й після завершення реконструкції [21].

Як приклад ефективного використання міжнародної фінансової допомоги можна відзначити процеси реформування країн Центральної і Східної Європи після розпаду Варшавського блоку. Тоді фактично всі перші транші міжнародної допомоги спрямовувалась на підтримку бюджету, подолання дефіциту платіжного балансу та реструктуризацію державного боргу, що забезпечило можливості країн пострадянського пулу впроваджувати агресивні реформи, зокрема так звану шокową терапію. Завдяки цим реформам створено формат новітніх східноєвропейських тигрів – Польщі, Словаччини та Естонії, які зазвичай отримували найбільші

фінансові потоки. Середні обсяги міжнародної фінансової допомоги країнам Центральної та Східної Європи в 1991–1993 рр. становили близько 2,7% ВВП економік країн-одержувачів аналогічно до відносного розміру потоків плану Маршалла до країн Західної Європи по закінченню Другої світової війни. Це не може бути порівняно з потребами України у залученні зовнішнього фінансування, що, як зазначено вище, оцінено експертами Світового банку, Європейської Комісії, ООН та Кабінету Міністрів України в щонайменше 20% ВВП щорічно протягом 10 років.

Додатковим позитивним аспектом надання міжнародної фінансової допомоги країнам, які перебувають у стані реформування, є те, що така допомога може виступати як гарантія успішності проведення реформ. Наприклад, Польща у 1990 р. у межах проведення заходів шокової терапії запровадила стабілізаційну програму з метою санації гіперінфляції та швидкого виведення злотого на валютний ринок. Тоді країни G-7 створили стабілізаційний фонд у розмірі 1 млрд дол. США, щоб допомогти країні захистити свою валюту за новим обмінним курсом. Оскільки створений G-7 фонд мав гарантійний характер та не потребував безпосередньої мобілізації фінансових ресурсів, то після завершення стабілізаційної програми ресурси перенаправили на допомогу в рекапіталізації та приватизації державних банків. Українським аналогом наведеного прикладу може стати створення країнами антиросійської коаліції фонду, який забезпечить гарантії страхування політичних ризиків для приватних інвесторів.

Ефективне використання міжнародної фінансової допомоги безпосередньо залежить від інституційної здатності системи публічного управління в Україні забезпечити укладення конкурентоспроможних контрактів на основі результатів та прозорості і чесної комунікації з приватними компаніями та населенням. Державна підтримка потрібна навіть у секторах, які були б комерційно життєздатними за звичних обставин. Водночас міжнародні гарантії можуть компенсувати близький до дефолту суверенний кредитний рейтинг України, який матиме значні ризики по закінченню активної фази російсько-української війни. У цей період країна отримує і

гарантовано отримуватиме значні обсяги військової, гуманітарної та фінансової допомоги від союзників, які забезпечують левову частку не лише військових потреб, а й фінансування більшості соціальних потреб громадян України.

Другим за значущістю потенційним пулом фінансування відбудови, реформування та реконструкції України мають стати заморожені та арештовані міжнародні резерви, які мають походження з РФ та компенсації і репарації з боку країни-агресора. Водночас репарації можуть надходити у формі частки доходу РФ від експорту нафти та природного газу, як це встановлено згідно з міжнародними угодами після вторгнення Іраку в Кувейт та звільнення останнього силами міжнародної коаліції на виконання Резолюції Ради безпеки ООН від 02.08.1990 р. № 660. Того часу Кувейту сплачено 53,4 млрд дол. США репарацій [22].

Що ж до обсягів можливих репарацій, то перед початком повномасштабного вторгнення офіційні міжнародні резерви РФ становили 643,2 млрд дол. США, з яких близько половини заморожені західними урядами після 24.02.2022 р. У той же час процеси пошуку та арешту активів з метою заборони їх використання РФ чи будь-якою іншою країною та тиску на країну-агресора перебувають досі в активній фазі. Їх обсяги постійно зростають навіть попри загрози настання негативних наслідків для операцій міжнародної валютної системи, яка прямо залежить від своп-угод і балансових розрахунків між центральними банками за посередництва МВФ та Банку міжнародних розрахунків, а також зниження міжнародної довіри до долара США, євро та валют країн-членів антиросійської коаліції [23].

Проте можливості надання міжнародної фінансової допомоги та стягнення репарацій з РФ не забезпечать повною мірою той обсяг фінансових ресурсів, які необхідні для повоєнного відновлення України. Отже, головна частина ресурсів має бути залучена у форматі приватних інвестицій, незважаючи на те, що підтримка з боку країн учасників міжнародної коаліції, які надають військову допомогу Україні (Ukraine Defense Contact Group) є ключовим фактором розвитку. Проте обмеження щодо надання та використання цього пулу

інвестиційних можливостей в окремих секторах та ситуаціях потрібно доповнити значними обсягами приватного фінансування з метою досягнення синергії різних джерел фінансування реконструкції нашої країни. Звертаємо увагу, що власне реконструкції, а не відновлення, оскільки на початок російсько-української війни Україна перебувала за показниками соціально-економічного розвитку на рівні власних позицій станом на 2007 р. та відставала за рівнем розвитку від країн Балтії, Словаччини та Польщі щонайменше на 30 років.

Для стимулювання залучення приватних іноземних інвестицій міжнародні фінансові агенції, такі як ЄБРР, Європейський інвестиційний банк, Світовий банк і Міжнародна фінансова корпорація розвитку США, які є маркерами потенційної успішності інвестування, могли б посилити свою допомогу та вплив в Україні через співфінансування найбільш пріоритетних інфраструктурних проєктів, використовуючи формат керуючого партнера та допоміжних установ.

Зазначимо, що під час реформування країн Центральної та Східної Європи більша частина зовнішніх інвестицій надходила як прямі приватні іноземні інвестиції та позики комерційних банків, а не як трансфerti міжнародних фінансових організацій та країн-донорів. Водночас основна частина таких приватних інвестицій вкладена у приватизацію державних підприємств та землі, тобто мобілізована у форматі приватизації державних ресурсів. Також меншою мірою враховуючи значні ризики інвесторів в умовах трансформаційних процесів на державному рівні, приватні іноземні інвестиції склали вкладення фінансових ресурсів у створення нових підприємств.

Окрім головної перепони для залучення інвестицій – проявів корупції, приватні інвестори можуть стикатися в Україні з різноманітними ризиками. По-перше – з політичними, особливо на місцевому рівні, оскільки децентралізація влади, окрім безлічі беззаперечно позитивних моментів, має наслідком зростання впливу регіональних бізнес-політичних еліт, які не зацікавлені в конкурентній боротьбі у сферах їх впливу. Отже, страхування іноземних приватних інвестицій від політичних ризиків, яке широко підтримується недержавними інститутами громадянського суспільства, має бути впроваджене в Україні як

усталена світова практика. Прикладом є Багатостороння агенція гарантій інвестицій, що є частиною Групи Світового банку. До її повноважень належить забезпечення страхування ризиків приватних інвесторів у разі порушення умов контракту, державних обмежень конвертації валюти та переказів, націоналізації та експропріації приватної власності, військових дій та громадянських заворушень, а також неспроможності органів публічного управління не лише на державному рівні, а й на рівні місцевого самоврядування виконувати свої зобов'язання перед інвесторами.

Серед специфічних заходів, що сприятимуть відновленню й реконструкції України в повоєнний період та одночасно знижуватимуть інвестиційні ризики та відповідно посилюватимуть привабливість України для приватних інвесторів, зокрема визначаємо забезпечення прозорості ринку землі та ефективну систему управління використанням та охороною земель з широким допуском на ринок іноземних інвесторів, що сприятимуть стрімкому зростанню аграрного сектору та експоненційного попиту на приватне фінансування. Це потребуватиме швидкого оновлення даних Державного земельного кадастру, який на поточний момент містить інформацію лише про дві третини земель, та виводу з тіньового обігу решти.

На цьому тлі сектори промисловості та торгівлі також здобудуть пріоритетність інвестування через покращення бізнес клімату, включаючи спрощене регулювання, яке полегшить відкриття та відновлення бізнесу. Для забезпечення доступності широкомасштабного приватного фінансування енергетичного і транспортного секторів потрібні стратегічні заходи. Залучення приватного іноземного інвестування для відновлення цих секторів після величезних пошкоджень протягом війни потребує зміцнення механізмів державно-приватного партнерства, щоб забезпечити гарантії зростання участі приватного капіталу в цій монополізованій державою сфері економіки, реформування енергетичного ринку та покращення управління державними активами.

У територіальному розрізі інвестиційні ризики на територіях зі значними руйнуваннями створюватимуть

проблеми із залученням приватних інвесторів, що потребуватиме цілеспрямованих політичних рішень, які виходять за межі компенсації комерційного ризику та покривають ризик виконання інвестиційних проєктів. Лише в такому форматі можна стверджувати про можливість реалізувати ініціативи зі створення нових спроможних громад, оскільки нові бізнес-стейкхолдери стануть важливим джерелом капіталу та фіскальних надходжень і гарантією успішності заходів з відновлення та відбудови на місцевому рівні, а також відіграватимуть важливу роль у нагляді та забезпеченні транспарентності. Такий підхід дасть змогу зосередити увагу на місцевому управлінні та потребах, залученні громад у процес реконструкції України, а також сприятиме поглибленню децентралізації відповідно до принципу субсидіарності.

Висновки та напрями подальших досліджень.

Результати дослідження демонструють широкий спектр фінансової підтримки, що надається Україні міжнародними фінансовими організаціями та урядами країн-партнерів. Із початком повномасштабного вторгнення РФ обсяги такої підтримки суттєво збільшились і дають змогу забезпечувати критичні потреби держави, що воює, особливо соціальні та оборонні. Що ж до повоєнного періоду, то про наміри участі відбудови України неодноразово заявляли наші міжнародні партнери, переважна більшість їх вже спрямовує як поворотну, так і безповоротну допомогу країні. Зовнішні запозичення як найбільші пакети екстреної допомоги Україна отримала від ЄС, МВФ, ЄБРР, уряду Канади, а також інші запозичення – від Японського агентства міжнародного співробітництва на політику розвитку у сфері надзвичайного економічного відновлення, уряду Італії, Французького агентства розвитку, ЄІБ, Кредитної установи для відбудови. Створено нові платформи: Цільовий фонд багатьох донорів та Український фонд допомоги, відновлення та реконструкції. Зазначимо, що обсяг офіційних трансфертів від ЄС, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ у 2022 р. становив 26,9% від загальної суми доходів державного бюджету. Водночас ми виявили прогнозовану розбалансованість джерел фінансування повоєнної

реконструкції України та наголосили на недостатності очікуваної частки фінансової участі приватного сектору. Необхідно взяти до уваги, що у повоєнний період інвестиційні ризики поступово зменшуватимуться завдяки гарантіям та інструментам розподілу ризиків, а продовження політичних реформ дасть змогу значно розширити напрями приватних інвестицій, які будуть вкладатися не лише в активи, які зазнали пошкоджень. Із урахуванням цього джерела відновлення та реконструкції України потребують глибшої диверсифікації та поетапного збільшення обсягів фінансування від приватного сектору.

Вважаємо, що з метою посилення участі приватного капіталу необхідно реалізувати заходи, зокрема за такими напрямами, як забезпечення прозорості ринку землі, підвищення ефективності управління використанням та охороною земель, розширення доступу на ринок іноземних інвесторів, структурування пріоритетів інвестування секторів промисловості та торгівлі, зміцнення механізмів державно-приватного партнерства, реформування енергетичного ринку, розвиток управління державними активами, залучення громад у процес реконструкції України. Конкретизація механізмів реалізації зазначених напрямів повоєнної реконструкції України і визначає перспективи подальших досліджень означеної проблематики.

Список використаних джерел

1. Гридун В. Статистичне вивчення міжнародної фінансової допомоги. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 2. Т. 2. С. 307–312. DOI : [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2\(2\)-48](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2(2)-48).
2. Родіна О. Г., Данів Р. В. Взаємодія України з міжнародними валютно-фінансовими організаціями. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2022. Вип. 18. Т. 1. С. 168–186. DOI : <http://dx.doi.org/10.15330/apred.2.14.8-16>.
3. Курношенко Л. В. Проблеми та особливості міжнародної фінансової підтримки України в умовах війни. *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2022. № 15. С. 255–274. DOI : <https://doi.org/10.34132/pard2022.15.13>.
4. Боднар О. А., Герасименко О. Є. Міжнародний досвід фінансування інфраструктурних проєктів. *Modern Economics*. 2022. № 36(2022). С. 25–31. DOI : [https://doi.org/10.31521/modecon.V36\(2022\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V36(2022)-04).
5. Писарчук О. В., Орел Ю. Л., Єжелей, Ю. О. Особливості бюджетування грантових заявок : аналіз повоєнної відбудови української економіки. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2023. № 37. С. 451–458. DOI : <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8138111>.
6. Борщевський В., Засадко В., Матвєєв Є. Інституційні основи повоєнного відновлення України : як використати потенціал європейських та міжнародних організацій для

- прискорення процесу зближення з ЄС. *Наукові перспективи*. 2022. № 7 (14). С. 51–62. DOI : [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-7\(14\)-51-62](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-7(14)-51-62).
7. Сисоєнко І., Карлюка Д. Моніторинг проєктів міжнародної технічної допомоги. *Економіка та суспільство*. 2022. № 37. DOI : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-5>.
8. Kryshchanovych M., Vartsaba V., Kumosenko L., Munko A., Chepets O. The System for Ensuring the Financial and Economic Security of the State in an Aggressive External Environment. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22. № 11. Pp. 51–56. DOI : <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.11.7>.
9. Kryshchanovych M., Vartsaba V., Kumosenko L., Munko A., Chepets O. Development of public management of financial and economic security in modern conditions. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. № 1(48). Pp. 258–267. DOI : <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.48.2023.3958>.
10. Мунько А. Ю. Політика фінансової безпеки територіальних громад: розробка, реалізація, оцінювання. *Таврійський науковий вісник*. 2022. № 1. С. 66–72. DOI : <https://doi.org/10.32851/tmv-pub.2022.1.9>.
11. Валовий внутрішній продукт у цінах попереднього року за 2022 рік. *Державна служба статистики України* : офіційний вебсайт. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення : 16.09.2023).
12. Державний борг та гарантований державою борг. *Міністерство фінансів України* : офіційний вебсайт. URL : <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg> (дата звернення : 16.09.2023).
13. План Відновлення України. Національна рада з відновлення. 2022. URL : https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/62c19ac16c921fc712205f03_NRC%20Ukraine%27s%20Recovery%20Plan%20blueprint_UKR.pdf (дата звернення : 17.09.2023).
14. План відновлення України. *Відновлення України* : офіційний вебсайт. URL : <https://recovery.gov.ua> (дата звернення : 17.09.2023).
15. Україна. Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення (лютий 2022 – лютий 2023) / Світовий Банк, Уряд України, Європейський Союз, ООН. *The World Bank Group : official website*. 2023. URL : <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099062823034041908/pdf/P18017401fe8430010af21016afb4ebc8c4.pdf> (дата звернення : 17.09.2023).
16. Трещов М. М. Стан та перспективи реалізації антикорупційної політики в Україні : компаративна аналітика. *Науковий вісник львівської академії. Серія : економіка менеджмент та право*. 2023. Вип. 8. С. 48–56. DOI : <https://doi.org/10.33251/2707-8620-2023-8-48-56>.
17. Skidmore D., Wessel D., Asdourian E. Financing and governing the recovery, reconstruction, and modernization of Ukraine. 2022. *Brookings* : website. URL : <https://www.brookings.edu/articles/financing-and-governing-the-recovery-reconstruction-and-modernization-of-ukraine> (дата звернення : 20.09.2023).
18. Knapp A. Study : Priorities and financing of Ukraine's reconstruction. The Vienna Institute for International Economic Studies. 2023. URL : <https://wiiw.ac.at/study-priorities-and-financing-of-ukraine-s-reconstruction-n-600.html> (дата звернення : 20.09.2023).
19. Özerdem A. The Postwar Reconstruction of Ukraine. The Wilson Center. 2023. URL : <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/postwar-reconstruction-ukraine> (дата звернення : 20.09.2023).
20. Mills C., Brien Ph., Butchard P. Post-conflict reconstruction assistance to Ukraine. UK : The House of Commons, 2023. 38 p. URL : <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9728/CBP-9728.pdf> (дата звернення : 20.09.2023).
21. Szeligowski D. Ukraine's Reconstruction Already on the Agenda. Polski Instytut Spraw Międzynarodowych. 2023. URL : <https://www.pism.pl/publications/ukraines-reconstruction-already-on-the-agenda> (дата звернення : 20.09.2023).
22. Resolution 687. 1991. *United Nations* : official website. URL : https://www.un.org/Depts/unmovic/documents/687.pdf?_gl=1*xwyumm*_ga*MTg1ODQxNzI3NS4xNjY0NzI3OTc4*_ga_TK9BQL5X7Z*MTY5NTM5Njg2MS4yLjAuMTY5NTM5Njg2MS4wLjAuMA (дата звернення : 17.09.2023).
23. Summers L. H., Zelikow Ph. D., Zoellick R. B. The moral and legal case for sending Russia's frozen \$300 billion to Ukraine. *Washington Post*. 2023. URL : <https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/03/20/transfer-russian-frozen-assets-ukraine> (дата звернення : 17.09.2023).

References

1. Hrytsun, V. (2022). Statystychnе vyvchennia mizhnarodnoi finansovoi dopomohy [Statistical Study of International Financial Assistance]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, 2, 2, 307–312. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2\(2\)-48](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-304-2(2)-48) [in Ukrainian].
2. Rodina, O. H., & Daniv, R. V. (2022). Vzaïmodiia Ukrainy z mizhnarodnymy valiutno-fïansovymy orhanizatsiïamy [Ukraine's Interaction with International Monetary Financial Organizations]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, 18, 1, 168–186. DOI: <http://dx.doi.org/10.15330/apred.2.14.8-16> [in Ukrainian].
3. Kurnosenko, L. V. (2022). Problemy ta osoblyvosti mizhnarodnoi finansovoi pidtrymky Ukrainy v umovakh viiny [Problems and Features of International Financial Support of Ukraine in the Conditions of War]. *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok*, 15, 255–274. DOI: <https://doi.org/10.34132/pard2022.15.13> [in Ukrainian].
4. Bodnar, O. A., & Herasymenko, O. Ye. (2022). Mizhnarodnyi dosvid finansuvannia infrastrukturykh proïektiv [International Experience of Financing Infrastructure Projects]. *Modern Economics*, 36, 25–31. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V36\(2022\)-04](https://doi.org/10.31521/modecon.V36(2022)-04) [in Ukrainian].
5. Pysarchuk, O. V., Orel, Yu. L., & Yezhelyi, Yu. O. (2023). Osoblyvosti biudzhetuвання hrantovykh zaïavok: analiz povoiennoi vidbudovy ukrainskoi ekonomiky [Features of the Budgeting of Grant Applications: Analysis of the Post-War Reconstruction of the Ukrainian Economy]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava*, 37, 451–458. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8138111> [in Ukrainian].
6. Borshechivskyi, V., Zasadko, V., & Matvieiev, Ye. (2022). Instytutsiïni osnovy povoiennoho vidnovlennia Ukrainy: yak vykorystaty potentsial yevropeïskykh ta mizhnarodnykh orhanizatsii dlia pryskorennia protsesu zblыzhennia z YeS [Institutional Basis of the Post-War Ukraine Renovation: How to Use the Potential of European and International Organizations for Speed up the Process of Approaching the EU]. *Naukovi perspektyvy*, 7 (14), 51–62. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-7\(14\)-51-62](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-7(14)-51-62) [in Ukrainian].
7. Sysoienko, I., & Karliuka, D. (2022). Monitorynh proïektiv mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy [The Monitoring of International Technical Assistance Projects]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 37. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-5> [in Ukrainian].
8. Kryshchanovych, M., Vartsaba, V., Kurnosenko, L., Munko, A., & Chepets, O. (2022). The System for Ensuring the Financial and Economic Security of the State in an Aggressive External Environment. *International Journal of Computer Science and Network Security*, 22(11), 51–56. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.11.7> [in English].
9. Kryshchanovych, M., Vartsaba, V., Kurnosenko, L., Munko, A., & Chepets, O. (2023). Development of public management of financial and economic security in modern conditions. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1(48), 258–267. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.48.2023.3958> [in English].
10. Munko, A. Yu. (2022). Polityka finansovoi bezpekы terytorialnykh hromad: rozrobka, realizatsiïa, otsiniuvannia [Financial security policy of territorial communities: development, implementation, evaluation]. *Tavriiskyi naukovi visnyk*, 1, 66–72. DOI: <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2022.1.9> [in Ukrainian].
11. Valovy vnutrishnii produkt u tsinakh poperednoho roku za 2022 rik. *Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*: ofitsiïnyi vebсайт [State Statistics Service of Ukraine: official website]. Retrieved from <https://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
12. Derzhavnyi borh ta harantovanyi derzhavoiu borh. *Ministerstvo finansiv Ukrainy*. [Ministry of Finance of Ukraine: official website]. Retrieved from <https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovaniy-derzhavju-borg> [in Ukrainian].
13. Plan Vidnovlennia Ukrainy [Ukraine Recovery Plan] (2022). *Natsionalna rada z vidnovlennia*. Retrieved from https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/62c19ac16c921fc712205f03_NRC%20Ukraine%27s%20Recovery%20Plan%20blueprint_UK_R.pdf [in Ukrainian].
14. Plan vidnovlennia Ukrainy. *Vidnovlennia Ukrainy*: ofitsiïnyi vebсайт. [Renewal of Ukraine: official website]. Retrieved from <https://recovery.gov.ua> [in Ukrainian].
15. Ukraina. Shvydka otsinka zavdanoi shkody ta potreb na vidnovlennia (liutyi 2022 – liutyi 2023) / Cvitovyi Bank, Uriad Ukrainy, Yevropeïskiy Soiuz, OON. *The World Bank Group: official website*. Retrieved from <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099062820304041908/pdf>

- /P18017401fe8430010af21016afb4ebc8c4.pdf [in Ukrainian].
16. Treshchov, M. M. (2023). Stan ta perspektyvy realizatsii antykoruptsiinoi polityky v Ukraini: komparatyvna analityka [State and Prospects of Anti-Corruption Policy Implementation in Ukraine: Comparative Analysis]. *Naukovyi visnyk lotnoi akademii. Seriya: ekonomika menedzhment ta pravo*, 8, 48–56. DOI: <https://doi.org/10.33251/2707-8620-2023-8-48-56> [in Ukrainian].
 17. Skidmore, D., Wessel, D., & Asdourian, E. (2022). Financing and governing the recovery, reconstruction, and modernization of Ukraine. *Brookings*: website. Retrieved from <https://www.brookings.edu/articles/financing-and-governing-the-recovery-reconstruction-and-modernization-of-ukraine> [in English].
 18. Knapp, A. (2023). Study: Priorities and financing of Ukraine's reconstruction. The *Vienna Institute for International Economic Studies*. Retrieved from <https://wiiw.ac.at/study-priorities-and-financing-of-ukraine-s-reconstruction-n-600.html> [in English].
 19. Özerdem, A. (2023). The Postwar Reconstruction of Ukraine. *The Wilson Center*. Retrieved from <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/postwar-reconstruction-ukraine> [in English].
 20. Mills, C., Brien, Ph., & Butchard, P. (2023). Post-conflict reconstruction assistance to Ukraine. UK: The House of Commons. Retrieved from <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-9728/CBP-9728.pdf> [in English].
 21. Szeligowski, D. (2023). Ukraine's Reconstruction Already on the Agenda. *Polski Instytut Spraw Międzynarodowych*. Retrieved from <https://www.pism.pl/publications/ukraines-reconstruction-already-on-the-agenda> [in English].
 22. Resolution 687. (1991). *United Nations*: official website. Retrieved from https://www.un.org/Depts/unmovic/documents/687.pdf?_gl=1*xwymmm*_ga*MTg1ODQxNzI3NS4xNjY0NzI3OTc4*_ga_TK9BQL5X7Z*MTY5NTM5Njg2MS4yLjAuMTY5NTM5Njg2MS4wLjAuMA [in English].
 23. Summers, L. H., Zelikow, Ph. D., & Zoellick, R. B. (2023). The moral and legal case for sending Russias frozen \$300 billion to Ukraine. *Washington Post*. Retrieved from <https://www.washingtonpost.com/opinions/2023/03/20/transfer-russian-frozen-assets-ukraine> [in English].

FINANCING OF RECOVERY AND RECONSTRUCTION OF UKRAINE DURING THE POST-WAR PERIOD

Treshchov Myroslav

Abstract. The article is devoted to substantiating the ways of post-war recovery and reconstruction of Ukraine and determining the sources of financial support for these processes. The results of the analysis of indicators of the socio-economic situation of the state by the results of 2022 proved the critical need to strengthen financial support from partner countries and international financial institutions. The need for financing the recovery according to national requests will require more than 750 billion dollars. USA within the framework of 15 strategic areas of the Plan for the Restoration of Ukraine. At the same time, it was found that the developed Plan mostly provides for the infusion of international aid, and not for the participation of the private sector. Private investments will account for about a third of the funding, which requires a review of approaches to increase this share. International experts also emphasize this, because the process of investing in the reconstruction and restoration of Ukraine will last at least 10 years and will combine the needs of both public and private funds. Accordingly, the state of international financial support of Ukraine since the beginning of the full-scale invasion of the Russian Federation was analyzed. Examples of successful world experience in the use of international financial aid are also highlighted, such as

during the reformation of the countries of Central and Eastern Europe after the collapse of the Warsaw bloc, in particular the so-called shock therapy. Or examples of receiving reparations, which can come in the form of a share of the income of the Russian Federation from the export of oil and natural gas, as established by international agreements after the invasion of Iraq in Kuwait and the liberation of the latter by the forces of the international coalition in compliance with the resolution of the UN Security Council. It is substantiated that the restrictions on the provision and use of the pool of investment opportunities from the countries participating in the international coalition, which provide military aid to Ukraine, in certain sectors and situations need to be supplemented with significant amounts of private financing. Among the measures that will contribute to the increase of financial resources for the reconstruction of Ukraine in the post-war period, such as ensuring the transparency of the land market and an effective system of managing the use and protection of land with wide admission to the market of foreign investors are singled out; strengthening the mechanisms of public-private partnership to ensure guarantees of expanding the participation of private capital in the restoration of the industrial and energy spheres.

Key words: public administration, martial law, post-war period, reconstruction of Ukraine, public finances, international financial organizations, international technical assistance.